

Video Tabanlı Dönüt Uygulamalarının Algılanan Dönüt Kalitesi Üzerine Etkisinin İncelenmesi¹

Mehmet Fatih YİĞİT², Süleyman Sadi SEFEROĞLU³

• **Geliş Tarihi:** 21.03.2020 • **Kabul Tarihi:** 25.09.2020 • **Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 11.10.2020

Öz

Bu çalışmanın amacı video tabanlı dönüt uygulamalarının algılanan dönüt kalitesi üzerine olan etkisinin incelenmesi ve ayrıca uygulamaya yönelik öğrenci görüşlerinin belirlenmesidir. Çalışma bir devlet üniversitesinin Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde öğrenim gören 38 lisans öğrencisi ile "Bilgi Güvenliği ve Etik" dersi kapsamında 10 hafta boyunca yürütülmüştür. Karma araştırma yöntemlerinden yakınsak paralel desene göre gerçekleştirilen çalışmanın ilk 6 haftasında deney grubundaki öğrenciler üç adet haftalık yazılı ödevde video tabanlı dönüt, kontrol grubundaki öğrenciler ise metin tabanlı dönüt almışlardır. Her bir haftalık ödevden sonra öğrencilere "Algılanan Dönüt Kalitesi Ölçeği" uygulanmıştır. Çalışmanın 6-8 haftaları arasında ise tüm öğrencilerin video ve metin dönütleri deneyimleyebilmesi için deney ve kontrol grupları yer değiştirilmiş ve bu kapsamda iki haftalık ödev daha verilerek sürece devam edilmiştir. Çalışmanın nicel bulgularına göre video dönüt uygulamasının algılanan dönüt kalitesi ve "geliştirme, anlaşılabilirlik ve teşvik etme" alt boyutları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın nicel boyutunda edinilen bulgular öğrenci görüşmelerinden elde edilen nitel bulgular ile de desteklenmiştir. Nitel bulgular video dönütlerin metin dönütlere algılanan dönüt kalitesi açısından çoğunlukla daha avantajlı olduğunu göstermektedir. Çalışmanın sonuçlarına göre videoların dönüt süreçlerinde kullanılması önerilen araçlar olduğu görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Dönüt, video dönüt, metin dönüt, algılanan dönüt kalitesi, üniversite öğrencileri.

Atıf:

Yiğit, M.F. ve Seferoğlu, S.S. (2021). Video tabanlı dönüt uygulamalarının algılanan dönüt kalitesi üzerine etkisinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 51, 92-122.*
doi:10.9779/pauefd.707224.

¹ Bu çalışma, ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazar tarafından hazırlanan doktora tezinin bir parçasıdır.

² Arş. Gör., Hakkâri Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Hakkâri, Türkiye, ORCID: 0000-0002-3476-7619, mehmetfatihyigit57@gmail.com

³ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-5010-484X, sadi@hacettepe.edu.tr

Giriş

Eğitimde yaygın olarak yararlanılan ve öğrenme-öğretme süreçlerinde önemli bir işleve sahip yapılardan birisi dönütlerdir. Öğretimsel bağlamda dönüt, bir öğrenme süreci içerisinde gösterilen performans veya ortaya konan öğrenme durumuyla ilgili olarak öğrenenlere yöneltilen bilgilendirme olarak tanımlanmaktadır (Nicol ve Macfarlane-Dick, 2006). Bu bilgilendirme kapsamında öğrenenlerin öğrenme görevlerinde sergiledikleri performansın beklenen performans düzeyinde olup olmadığı ve eğer değilse bu performansın istendik düzeye çıkarılabilmesi için nelerin gerekli olduğu hakkında yorumlar yer almaktadır (Hattie ve Timperley, 2007). Dönütlerin temel olarak öğrenenlere, verdikleri yanıtların doğruluk durumu hakkında bilgi verme, onların eksik olduğu noktaları tamamlayarak öğrenmedeki boşluğu doldurma ve öğrenenlerin sahip oldukları olası kavram yanlışlarını giderme gibi işlevlerinin olduğu belirtilmektedir (Vasilyeva, Pechenizkiy ve De Bra, 2008). Bu bağlamda, dönütteki temel hedef sadece öğrenme görevlerinde öğrenenlerin verdiği yanıtların ve gösterdiği performansların doğru veya yanlış olduğunu belirtmek değil (Boud ve Malloy, 2013), ortaya konan görevin nasıl daha iyi ve eksiksiz hale getirilebileceğinin yollarını sunmaktır (Bonnel, 2008; Shute, 2008). Ayrıca dönütler ölçme ve değerlendirme süreçlerinin önemli bir bileşeni olup akademik çıktılar bakımından katkı sağlayıcı bir özelliğe de sahiptir (Bloxham ve Boyd, 2007). Bu konuda yapılan bir meta analiz çalışmasında dönütlerin öğrenme üzerinde anlamlı etkisi ($ES=0.73$) olan en önemli değişkenlerden biri olduğu ortaya konmuştur (Hattie, 2009). Buna paralel olarak, ilgili alanyazın çalışmalarında ulaşılan sonuçlar da dönüt kullanımının akademik başarıyı arttırdığı, kalıcılığı desteklediği ve öğrenen motivasyonunu güçlendirdiği şeklindedir (Kang, McDermott ve Roediger, 2007; Rowe, 2011).

Yukarıda da belirtildiği üzere dönütler öğrenenlere akademik açıdan çeşitli avantajlar sunma konusunda önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak var olan bu potansiyelin gerçeğe dönüşebilmesi ve dönütlerden beklenen katkının sağlanabilmesi için öğrenenlerin kendilerine verilen dönütleri dikkate almaları ve kullanmaları gerekmektedir (van der Kleij, 2019). Diğer bir ifadeyle, dönüt alan kişinin dönüt üzerinde yeterince zaman harcamaması, dönüte karşı ilgisiz davranması, dönüte yeterince değer vermemesi ve bu süreçten memnun olmaması, dönütün etkili biçimde kullanılmamasına ve böylelikle dönütün kendisinden beklenen katkıyı sunamamasına yol açmaktadır (Mutch, 2003). Dönüt kullanımı üzerinde sözü edilen bu unsurlar öğrenenlerin dönütleri algılama biçimleriyle yakından ilişkilidir (Harks, Rakoczy, Hattie, Besser ve Klieme, 2014; van der Kleij, 2019). Bir başka deyişle, öğrenenler aldıkları

dönütleri kalite bakımından olumlu olarak algıladığı takdirde dönütlere gereken değeri vermekte ve öğrenme görevlerini revize etmek için dönütleri kullanmaktadırlar. Öte yandan, öğrenenler kendilerine verilen dönütler hakkında düşük kalite algısına sahip olduklarında, dönütleri kullanarak öğrenme görevlerini iyileştirme ve düzeltme sürecinde isteksiz davranmakta ve dönütleri önemsememektedirler (Lunt ve Curran, 2010; West ve Turner, 2016). Alanyazın incelendiğinde bu noktada çeşitli sorunların yaşandığı ve öğrenenlerin dönüt sürecinden memnun olmadıkları, dönüt almada isteksiz davrandıkları, dönütlere gereken değer ve önemi vermedikleri görülmektedir (Lunt ve Curran, 2010; Nicol, 2010; West ve Turner, 2016). Bu nedenle, öğrenenlerin dönütlerden etkili bir biçimde yararlanmalarını sağlamak ve dönüt süreçlerini daha işlevsel hale getirmek için öğrenenlerin dönüt kalite algısını arttıracak uygulamalara gereksinim duyulduğu söylenebilir.

Alanyazında öğrencilerin dönüt kalite algısını geliştirmeye yönelik olarak teknolojik olanaklardan yararlanılabileceği ifade edilmektedir (Mahoney, Macfarlane ve Ajjawi, 2019; Silva, 2012). Bu bağlamda, dönütlerin hazırlanmasında ve öğrencilere aktarılmasında geleneksel olarak kullanılmakta olan metin tabanlı dönütlerden ziyade, öğrencilerin dönüt sürecine ilgisini çekebilen, günümüz öğrenen özelliklerine daha iyi hitap edebilen ve daha zengin medya özelliklerine sahip olan “video dönüt” uygulamasının işe koşulabileceği belirtilmektedir (Mathisen, 2012; Mayhew, 2017). İlgili alanyazın, dönütün anlaşılır olmasını sağlama, geliştirme ve revizyona olanak tanıma ve dönüt alan-veren arasındaki duyuşsal etkileşimi destekleme konusunda, video formatındaki dönütlerin metin formatındaki dönütlere göre daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Jones, Georghiades ve Gunson, 2012; Silva, 2012; West ve Turner, 2016). Bu bağlamda, video tabanlı dönütlerin metin tabanlı dönütlere göre bir adım öne çıkmasında video dönütlerin metin dönütlere ek olarak sahip olduğu görsel-işitsel öğelerin önemli payının olduğu ifade edilmektedir (Crook ve diğerleri, 2012; Henderson ve Philips, 2015).

Anlaşılır olma, geliştirme ve revizyona yardımcı olma ve duyuşsal etkileşimi sağlama gibi dönüt kalitesini belirleyen faktörlerin video formatında kendilerini daha güçlü yansıtması, öğrenenlerin dönütleri daha kaliteli olarak algılamalarına yardımcı olabilmektedir. Buradan yola çıkarak, bu çalışmada video dönüt uygulamalarının öğrenenlerin algıladıkları dönüt kalitesine etkisi incelenmiştir. Çalışmada ayrıca daha ayrıntılı bilgi elde etmek ve nicel bulguları destekleme amacıyla video dönüt uygulaması hakkında öğrenci görüşlerine de başvurulmuştur.

Video Dönüt

Dönütlerin öğrenenlere iletilmesinde farklı yöntem ve formatlar kullanılmaktadır. Teknolojinin çok fazla gelişmemiş olduğu ve eğitimde kullanılmadığı zamanlarda öğrenenlerin çalışmalarına dönüt verilirken kâğıt üzerine el yazısıyla yapılan yorumlar ve açıklamalar yaygın olarak kullanılmaktaydı (Race, 2001). Teknolojinin eğitim alanında daha sıkça kullanılmasıyla birlikte ise kelime işlemci programlarıyla hazırlanan elektronik metin tabanlı dönütler işe koşılmaya başlandı. Daha sonraki yıllarda ise ses (audio) ve video formatındaki dönüt kullanımına geçiş yaşanmış ve eğitim alanında tercih edilir hale gelmiştir (Race, 2001).

Alanyazında metin ve ses formatındaki dönütlerin birtakım sınırlılıklarından söz edilmektedir. Yapılan çeşitli çalışmalarda öğrencilerin metin tabanlı dönütleri zaman zaman anlaşılması zor (Grigoryan 2017), yeterli ayrıntı içermeyen (Narciss ve Huth, 2006) dönüt alan-veren arasında etkileşimi sağlamayan (Borup, West, Thomas ve Graham, 2014) ve sözel olmayan iletişimsel ipuçlarını desteklemeyen (Crook ve diğerleri, 2012) dönütler olarak algılandıkları bulgulanmıştır. Sesli dönütlerde ise görsellik boyutu hiç bulunmamakta ve ses kaydından işitilen ifadenin çalışmanın neresini kastettiği ve neresine karşılık geldiğinin net bir biçimde görülememesi, belirtilen en önemli sınırlılıklardandır (Kerr ve McLaughlin, 2008). Metin ve ses tabanlı dönütlerde belirtilen sınırlılıkların giderilebilmesi için ise metin ve sese göre daha zengin bir format olan videoların dönüt uygulamalarında işe koşulabileceği ifade edilmiştir (Mahoney ve diğerleri, 2019).

Alanyazın incelendiğinde video dönütün genel olarak iki farklı kullanımının olduğu göze çarpmaktadır. Bunlardan birisi sadece dönüt verenin yüzünün görüldüğü ve sesinin işitildiği (talking head video feedback) dönüt şeklidir (Lamey, 2015). Diğer tür ise tamamlanan öğrenme görevinin ekranda görüldüğü ve dönüt verenin ekran görüntüsü üzerine sesli olarak açıklamalarda bulunduğu (screencast feedback – ekran kaydı dönütü) dönüt türüdür (Orlando, 2016). Bu çalışmada da ekran kaydı şeklinde verilen video dönüt türü benimsenmiştir.

Algılanan Dönüt Kalitesi

Dönüt kullanımıyla yakından ilişkili bir diğer kavram algılanan dönüt kalitesidir. Alanyazında öğrencilerin etkili bir biçimde öğrenme görevleri üzerinde uygulayabilmeleri için dönütlerin öğrenciler tarafından kaliteli olarak algılanması gerektiğine işaret edilmektedir (van der Kleij, 2019). Dönütlerin kaliteli olarak değerlendirilebilmesi için öğrenci gözünden bakıldığında,

dönütlerin anlaşılır olması, hataların belirtilip nasıl giderilebileceğinin gösterilmesi, revizyon konusunda yeterli ayrıntıya sahip öneriler verilmesi ve dönüt verenle aralarındaki duyuşsal etkileşimin sağlanması gibi birtakım ölçütler bulunmaktadır (West ve Turner, 2016).

Kaliteli bir dönütte aranan başlıca özelliklerden birisi anlaşılabilirlik ve açıklıktır (Shute, 2008). Dönütün işe yarayabilmesi ve öğrenen tarafından kullanılabilmesi için ilk aşamada dönütte kullanılan dilin anlaşılır ve açık olması gerekmektedir. Zira dönütün içeriği ne kadar zengin, yol gösterici ve yararlı olursa olsun, öğrenen tarafından istenen bir biçimde anlaşılmadığı takdirde, dönütün kendisinden beklenen etkinin ortaya çıkması zor hale gelmektedir.

Dönütün anlaşılır olmasına ek olarak, kaliteli bir dönüt için öğrenme görevini geliştirmeye, revize etmeye ve var olan hataların düzeltilmesine olanak tanıyacak dönüt yorumlarına gereksinim duyulduğu çeşitli alanyazın çalışmalarında saptanan bir durumdur (Sluujmans, Brand-Gruwel ve van Merrienboer, 2002). Öğrenme görevlerinin iyileştirilmesine ve revize edilmesine yardımcı olmayan, hataların nasıl giderilebileceğini belirtmeyen, yüzeysel olan ve yeterli ayrıntı içermeyen dönütlerin dönüt kullanımı önünde engel oluşturduğu ve bu tür dönütlerin öğrenciler tarafından tercih edilmediği ifade edilmektedir (Shute, 2008).

Dönüt veren ile dönüt alan arasındaki duyuşsal etkileşim ve yakınlık hissinin sağlanması da kaliteli bir dönütün özellikleri arasında gösterilmektedir (Carless, 2012; Nicol ve Macfarlane-Dick, 2006). Duyuşsal etkileşim ile ifade edilmek istenen, öğreticinin öğrencilerin çalışmasına değer vermesi, sarf ettikleri emeği dikkate alması, revizyon için teşvik etmesi, öğrenciyle yakınlık hissinin sağlanması ve bu süreçte yaşanan duyguların öğrenciye aktarılmasıdır. Öğrenenler aldıkları dönütte dönüt verenin kendilerine önem verdiğini, kendileri için çaba sarf ettiğini ve duyuşsal anlamda yakınlığını hissettiğinde, dönüt üzerinde daha fazla vakit geçirmekte ve dönütü daha fazla dikkate almaktadırlar (Anson, Dannels, Laboy ve Carneiro, 2016). Nitekim yapılan çalışmalarda da öğrenenler dönütü “kişisel” (personal) olarak algıladıklarında, dönütten daha iyi yararlandığını düşündüklerini belirtmektedirler (Borup ve diğerleri, 2014; West ve Turner, 2016).

İlgili Çalışmalar

Bu bölümde video dönütlerin algılanan dönüt kalitesi üzerindeki rolüne ilişkin birtakım ipuçları sunan çalışma bulgularına yer verilmiştir.

Silva (2012) kompozisyon ödevleri için verilen video dönütlere ilişkin mühendislik öğrencilerinin görüşlerini incelemiştir. Çalışma bulgularına göre öğrenciler video dönütlerin öğrenci-öğretici arasındaki etkileşimi desteklediğini, yüz yüze iletişim hissi verdiğini ve kişisel hissettirdiğini ve daha anlaşılır bulduklarını belirtmişlerdir. Turner ve West (2013) lisans öğrencilerinin video dönütler hakkında ne düşündüklerini belirlemeye yönelik nitel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bulgular öğrencilerin gelecekte de video dönüt almayı tercih ettiklerini göstermiştir. Buna ek olarak, öğrencilerin büyük bir bölümü video formatındaki dönütler sayesinde kendilerine önem ve değer verildiğini hissettiklerini ve dönüt içeriğini daha kolay biçimde anlayabildiklerini ifade etmiştir. Denton (2014) ise öğretmen adaylarının yazma becerileri üzerinde video dönüt uygulamalarının etkisini araştırmıştır. Nitel olarak yürütülen araştırma sonuçları genel olarak, ödevlerin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymada video dönütlerin daha yararlı ve etkili olduğu ve dönüt almada video formatının tercih edildiği yönündeki öğrenci görüşlerini yansıtmaktadır. Henderson ve Phillips (2015) de benzer bir biçimde lisans ve lisansüstü öğrencilerin video dönütlere yönelik görüşlerini incelemiştir. Öğrencilerle yapılan görüşme sonuçları video dönütlerin daha kişisel, motive edici, anlaşılır ve ayrıntılı olduğunu ortaya koymuştur. Anson ve diğerleri (2016) nitel bir çalışmayla video dönüt hakkındaki öğrenci algılarını tespit etmeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonunda öğrenciler öğrenmeye destek olma konusunda video dönütlerin daha etkili olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, öğrenciler video dönütlerin duyuşsal bağlamda sunduğu katkılara dikkat çekerek, öğretici duygularının video formatında daha etkili ve belirgin biçimde alınabildiğini vurgulamıştır. West ve Turner (2016) benzer bir çalışmada öğretmen adaylarının video dönüt hakkındaki görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin anlaşılır olma, ayrıntı içerme ve öğrenci-öğretici etkileşimini destekleme konusunda video dönütleri daha etkili buldukları belirlenmiştir. Grigoryan (2017) video dönütlerin etkileşimsel uzaklık algısına etkisini ve video dönüt uygulamasına yönelik görüşleri inceleyen bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma bulguları sahip olduğu görsel-işitsel bileşenler sayesinde video dönütlerin etkileşimsel uzaklık algısını azalttığını göstermiştir. Buna ek olarak, öğrenciler video dönütleri daha yararlı ve kişisel olarak gördüklerini belirtmiştir. Karaoğlan-Yılmaz ve Yılmaz (2020) ise farklı dönüt formlarının (metin, resim, video) çevrimiçi öğrenme ortamındaki rolünü araştırmıştır. Çalışmada öne çıkan bulgulardan birisi, etkileşimsel uzaklığı azaltmada en etkili formatın görsel ve işitsel elementleri bir arada barındıran video formatı olduğu yönündedir.

Görüldüğü üzere alanyazında video dönütlerin öğrencilerin algılanan dönüt kalitesine etkisine ilişkin birtakım ipuçları sunan çalışmalar mevcuttur. Bu bağlamda, video dönütlerin anlaşılır olduğu, ayrıntı içerdiği, motive edici olduğu ve dönüt alan ile dönüt veren arasındaki etkileşimi desteklediği yönündeki bulgulara rastlanmaktadır. Öte yandan, söz konusu çalışmaların çoğunlukla nitel bir biçimde gerçekleştirildiği ve birincil hedeflerinin video dönütlerin algılanan dönüt kalitesine etkisini incelemek olmadığı göze çarpmaktadır. Çalışmalarda sadece bazı nitel bulgulara verildiği ve bulgular üzerinden video dönütlerin olası etkisini dair çıkarımlarda bulunulduğu görülmektedir. Bununla birlikte, algılanan dönüt kalitesi üzerinde video dönüt uygulamalarının etkisini ortaya koymak için betimsel araştırmalardan ziyade deneysel araştırmalara gereksinim duyulmaktadır. Buna ek olarak, söz konusu çalışmalarda katılımcıların genel olarak bir kez video dönüt alma deneyimi yaşadıkları görülmektedir. Ancak, daha güvenilir ve geçerli bulgulara erişmek için daha uzun süren uygulamalar gereklidir. Bu nedenlerden dolayı, çeşitli yöntemsel sınırlılıklar sebebiyle alanyazında önemli bir boşluğun olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çoğu çalışmanın yabancı dil eğitimi bağlamında gerçekleştirilmiş olması nedeniyle, daha farklı alanlarda yürütülen çalışmalara da gereksinim olduğu söylenebilmektedir.

Araştırmanın Önemi

Alanyazında metin tabanlı dönütlerin görsel ve işitsel öğelere sahip olmaması sebebiyle algılanan dönüt kalitesini geliştirme konusunda çeşitli sınırlılıklara sahip olduğu ifade edilmektedir (Borup ve diğerleri, 2014; Grigoryan, 2017; Narciss ve Huth, 2006). Bununla ilgili olarak, son yıllarda dönüt hazırlama ve aktarma konusunda bir alternatif yöntem olarak video dönütler ortaya çıkmıştır (Mahoney ve diğerleri, 2019; Mayhew, 2017; West ve Turner, 2016). Bu nedenle bu çalışmada öğrencilerin dönüt kalite algısını geliştirmede önemi bir potansiyele sahip olan video dönütlere ilişkin bir uygulama yürütülmüştür. Çalışmanın bu yönüyle dönüt alanyazınına uygulama açısından önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde temel hedefi video dönütlerin algılanan dönüt kalitesine etkisini belirlemek olan sınırlı sayıda çalışmanın yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla, video dönütlerin bu noktadaki çerçevesini daha iyi çizebilmek için yeni çalışmalara gereksinim vardır. Güncel bulgular sunması nedeniyle de bu çalışmanın kuramsal açıdan önem taşıdığı düşünülmektedir. Buna ek olarak, video dönüt ile ilgili sınırlı sayıda çalışma olması beraberinde alanyazın boşluklarını da getirmektedir. Video dönüt alanyazınındaki sınırlılıklardan birisi çalışmaların büyük bir çoğunluğunun betimsel düzeyde olmasıdır (Mayhew, 2017; Turner ve West, 2013). Yapılan çalışmalar incelendiğinde çoğunlukla

öğrencilerin video dönüt kullanımını hakkındaki görüş ve algılarının incelendiği görülmektedir. Video dönütlerin algılanan dönüt kalitesine etkisini belirlemeye yönelik çalışmaların birçoğunda nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve sadece öğrenci görüşlerinden yararlanılarak birtakım bulgulara erişilmeye çalışılmıştır (Jones ve diğerleri, 2012; Silva, 2012; West ve Turner, 2016). Bununla birlikte, video dönüt uygulamasının etkililiğini daha net biçimde ortaya koymak için deneysel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Burada hareketle bu çalışmada deneysel araştırma deseni kullanılmıştır.

Diğer alanyazın çalışmalarının aksine bu çalışmanın veri toplama sürecinde algılanan dönüt kalitesi ve alt boyutlarını (geliştirme, anlaşılabilirlik, teşvik etme) ölçme amacıyla geliştirilen güvenilir ve geçerliliği ispatlanmış bir ölçekten yararlanılmıştır. Diğer bir deyişle, bu çalışmada video dönütlerin algılanan dönüt kalitesine etkisi sadece nitel değil nicel yolla da araştırılmıştır. Çalışma bu özelliğiyle diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır. Bunun yanı sıra, bu çalışma diğer çalışmalara kıyasla daha uzun bir video dönüt uygulama süreci içermektedir. Bu ise uygulamanın etkililiğini daha net ve geçerli bir biçimde ortaya koymayı mümkün hale getirmektedir. Sözü edilen bu özellikleri sayesinde mevcut çalışmanın video dönüt alanyazınına özgün bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Özet olarak, alanyazında var olan boşluklardan yola çıkarak bu çalışmada video dönüt uygulamasının algılanan dönüt kalitesi ve alanyazında kabul gören üç alt boyutu üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Buna ek olarak, öğrencilerin video dönüt uygulamasına yönelik görüşlerinin belirlenmesi de çalışmada amaçlanan bir diğer noktadır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Video formatında dönüt alan deney grubu ile metin formatında dönüt alan kontrol grubu arasında, algılanan dönüt kalitesi ve alt boyutları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
2. Öğrencilerin dönüt uygulamalarında video kullanımına yönelik görüşleri nedir?

Yöntem

Bu araştırmada karma araştırma türlerinden yakınsak paralel desen kullanılmıştır. Yakınsak paralel desende nicel ve nitel veriler eş zamanlı olarak toplanmakta ve araştırmanın yorumlama aşamasında birleştirilmektedir (Creswell e Clark, 2017). Araştırmanın nicel boyutunda nicel araştırma yöntemlerinden tam deneysel desen kullanılmıştır (Fraenkel ve Wallen, 2009). Bu bağlamda deney ve kontrol gruplarına dâhil edilecek öğrenciler tamamen rastgele bir biçimde belirlenmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda ise nicel verileri desteklemek

için öğrencilerin video dönüt uygulama sürecine ilişkin görüşleri toplanmıştır. Çalışmanın gerçekleştirilmesi için gerekli etik izin Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan alınmıştır (ID: 35853172-300).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 öğretim yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinin Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde öğrenim gören 38 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Deney ve kontrol gruplarında 19'ar öğrenci bulunmaktadır. Araştırma "Bilgi Güvenliği ve Etik" dersi kapsamında 10 hafta boyunca gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır. İlk veri toplama aracı öğrencilerin algıladıkları dönüt kalitesini belirlemek amacıyla kullanılan "Biçimlendirici Geri Bildirim Algı Ölçeği" başlıklı ölçektir. İkinci veri toplama aracı ise video dönüt uygulamasına yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi için araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formudur.

Biçimlendirici geri bildirim algı ölçeği

Video dönüt uygulamasının öğrencilerin algıladıkları dönüt kalitesine etkisini belirlemek için Şat (2017) tarafından geliştirilen "Biçimlendirici Geri Bildirim Algı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 25 madde ve 3 faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler geliştirme (development), anlaşılabilirlik (understandibility) ve teşvik etmedir (encouragement). 5'li likert tipindeki ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı alt faktörler için sırasıyla 0,92, 0,88 ve 0,83 olup, ölçeğin tamamı için 0,93 olarak hesaplanmıştır. Buna ek olarak, söz konusu faktörlerin alanyazında algılanan dönüt kalitesi göstergeleri olarak ifade edilen, geliştirme ve revizyona olanak tanıma (geliştirme), anlaşılır ve açık olma (anlaşılabilirlik) ve duyuşsal etkileşimi sağlama (teşvik etme) özelliklerine karşılık geldiği de ifade edilebilmektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu öğrencilerin video dönüt uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Formda 19 adet soru yer almaktadır. Bu form 3 alan uzmanından alınan geri bildirimler doğrultusunda son hali verilerek kullanılmıştır.

Uygulama ve Veri Toplama Süreci

Çalışmanın ilk altı haftasında öğrencilere haftalık olarak işlenen konular ile ilgili 3 adet yazılı ödev verilmiştir. Yazılı ödevler daha ziyade öğrencilerin kendi düşünce ve çıkarımlarını yansıtmalarını gerektiren tarzda ödevler olarak belirlenmiştir. Örneğin ilk ödev şu şekildedir: “*Faydacı ve Kantçı etik anlayışlarını olumlu ve olumsuz gördüğünüz özellikleri bakımından karşılaştırınız. Etik problemlerin çözümü için hangi yaklaşımı benimsersiniz? Niçin?*”. Öğrenciler hazırladıkları haftalık yazılı ödevleri Moodle öğrenme yönetim sistemine belirtilen gönderim tarihleri içerisinde yüklemişlerdir. Sonraki aşamada ise öğretici tarafından öğrenci ödevlerine dönütler verilmiş ve e-posta yoluyla kendilerine ulaştırılmıştır. Deney grubundaki öğrenciler hazırladıkları ödevlere yönelik öğreticiden video formatında dönüt alırken, kontrol grubundaki öğrenciler ise metin formatında dönüt almışlardır.

Video formatındaki dönütleri hazırlamak için bir ekran kaydedici yazılım kullanılmıştır. Hazırlanan videolar 1920x1080 çözünürlüğünde ve 4-5 dakika uzunluğundadır (Şekil 1). Video ekranının orta bölümünde öğrenci ödevi yer almaktadır. Sağ bölümde ise yazılı olarak işlenen dönüt yorumları bulunurken, sol alt bölümde dönüt veren kişinin yüzü bulunmaktadır. Öğrenci dikkatini daha iyi çekebilmek için fare imleci sarı renkle belirginleştirilmiştir. Temel olarak video dönütte öğretici öğrenci ödevini açmakta ve mikrofon yardımıyla sesli açıklamalar yapmaktadır. Tüm bu süreçteki ekranı kaydırma, yazma, işaretleme gibi eylemler bir yazılım yardımıyla kayıt altına alınmaktadır. Öte yandan, metin formatındaki dönütler ise MS Word üzerinde açıklamalar eklenerek hazırlanmıştır.

Bunlara ek olarak, öğrencilerden aldıkları dönütlere göre ödevlerini düzeltmeleri ve bu dönütleri algıladıkları kalite bakımından bir ölçek kullanarak değerlendirmeleri istenmiştir. Bu süreçte daha nesnel veriler elde etmek ve ölçekteki sorulara daha rahat yanıt vermelerini sağlamak amacıyla öğrencilere kullanmaları için birer takma isim atanmıştır. Araştırmacılar, hangi takma ismin hangi öğrenciye ait olduğunu bilmemektedirler. Bu bağlamda, tüm veri toplama süreci anonim olarak gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak her bir öğrenci 3 ödev için toplam 3 kez Biçimlendirici Geri Bildirim Algı Ölçeği’ni doldurmuşlardır. Çalışmanın nicel boyutu kapsamında yapılan analizler bu 3 ölçümü içermektedir.

Çalışmanın nitel boyutu için video dönüt uygulaması hakkında öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Görüşmeye deney grubundan 8, kontrol grubundan 7 olmak üzere toplam 15 öğrenci gönüllü olarak katılım göstermiştir. Görüşmede öğrencilerin video dönütler ile ilgili daha sağlıklı görüş belirtebilmeleri için video ve metin formatındaki dönütleri kıyaslayabilmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin her iki dönüt deneyimini yaşamış

olmaları önemlidir. Bu nedenle ilk 3 ödevden sonra deney ve kontrol grupları aldıkları dönüt türü bakımından yer değiştirmiş ve bu kapsamda öğrencilere 2 ödev daha verilmiştir. Diğer bir ifadeyle, sonraki 2 ödevde deney grubu metin, kontrol grubu ise video formatında dönüt almışlardır. Böylelikle her öğrencinin video ve metin formatında dönüt alma deneyimini yaşamaları sağlanmıştır. Bununla birlikte son 2 ödev nicel analizlere dâhil olmayıp sadece nitel boyuttaki görüşmelerin daha sağlıklı yapılmasını sağlamak içindir.

- Sayısal uçurum nedir ve meydana gelme nedenleri nelerdir?

Teknolojik kaynaklar gerek nicelik gerekse de nitelik bakımından sürekli bir gelişim göstermektedir. Bununla birlikte teknolojilere erişim konusunda bireyler, toplumlar ve ülkeler arasında farklılıklar olmaya başlamıştır. Bu farklılıklar alanyazında sayısal uçurum/dijital uçurum olarak ifade edilmektedir.

Sayısal uçurumun meydana gelme nedenleri; teknolojik altyapının tam olarak oluşturulmaması, bölgeler arasındaki eşitsizlik nedeniyle o bölgelerde yaşayan halkın teknolojiye ulaşma ve teknolojiyi kullanma yani teknolojiye olan erişilebilirlikleri arasındaki farklılıklardır.

- Sayısal uçurumun önlenmesi için neler yapılabilir?

Sayısal uçurumun neden olduğu faktörlerin etkilerini en aza indirmek için; bilişim hizmetlerinin maliyetini düşürmeye yönelik uygulamalar, bireylere ve hanelere teknoloji yaygınlaştırma uygulamaları, bu konuda farkındalığı artırma uygulamaları, teknolojinin yaygınlaştırılması, teknoloji okuryazarlığını artırmaya yönelik eğitim ve öğretim girişimlerinin başlatılması ve teknolojiye olan erişilebilirliğin artırılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

- FATİH projesini araştırarak, FATİH projesinin sayısal uçurum ile ilişkisini ve sayısal uçurumu önleme konusundaki rolünü tartışınız.

Eğitimde FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullardaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla bilişim teknolojileri araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edilecek şekilde, derslerde etkin kullanımı için başlatılmış olan bir projedir. Bu prensiplerden yola

Windows Kullanıcı:
Engelli olma durumu ve yabancı dil ile ilgili durumlar da sayısal uçurumun meydana gelmesinde etkili olabilir. Bunları da ekleyebiliriz Başak ☺.

Windows Kullanıcı:
Doğru ☺. Sadece teknolojik araç gerek; sahipliğini sağlamak yeterli olmaz. Bir de bunların doğru kullanımını içeren eğitimler gerekmektedir.

Windows Kullanıcı:
Yukarıdaki paragraftaki çözüm önerilerin güzel Başak. Ancak engelli ve özel gereksinimli bireyler için de çözüm önerilerinden bahsetmek gerekli diye düşünüyorum. Zira onların teknoloji kullanımının önünde özel engelleri var ve bunların aşılması için yapılması gerekenlerden söz etmek uygun olacaktır.

Windows Kullanıcı:
Sayısal uçurumu genelde 3 başlık altında inceleniyor (fiziksel erişilebilirlik, teknolojik kullanım beceriler ve dil becerileri). Sen çözüm önerisi olarak ilk ikisinden burada söz etmişsin. Dil boyutuna da değinmek gerekli. Burada dil eğitiminin öneminde ve bunun için neler yapılabileceğine dikkat çekilebilir. Ayrıca bulunulan ülkenin diline göre de dilbil becerilerin artırılması

Şekil 1. Video dönüt örneği

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde kullanılması uygun istatistiksel tekniklere karar vermek amacıyla öncelikle bağımlı değişkenler olan algılanan dönüt kalitesi ve buna ilişkin 3 alt boyut için deney ve kontrol grupları düzeyinde normallik testi yapılmıştır. Gruplardaki örneklem büyüklüğü 30'dan az olduğu için Shapiro-Wilks (S-W) testi kullanılmıştır. Normallik testi sonuçlarına göre parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi, parametrik olmayan testlerden ise Mann-Whitney U testinden yararlanılmıştır. Öte yandan nitel verilerin analizi için içerik analizi (content analysis) yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak ses kaydı biçiminde edinilen öğrenci görüşmeleri transkript edilmiştir. Bu işlemten sonra metne dönüştürülen görüşmeler ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Analiz sonucunda ise birtakım kodlar ve bu kodların oluşturduğu temalara ulaşılmıştır. Son olarak, ulaşılan kod ve temalara ikinci araştırmacı tarafından tekrar kontrol edilmesi sonucu son hali verilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde video tabanlı dönüt uygulamalarının öğrencilerin algılanan dönüt kalitesi düzeylerine etkisi incelenmiş olup buna ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular her bir ödev için ayrı ayrı verilmiş ve sonrasında tüm ödevlerin ortalamasını içeren bulgular da eklenmiştir.

Video Dönütlerin Öğrencilerin Algılanan Dönüt Kalitesi Düzeylerine Etkisi

Ödev-1 için ulaşılan sonuçlara bakıldığında video formatında dönüt alan deney grubundaki öğrencilerin metin formatında dönüt alan kontrol grubu öğrencilerine göre gerek algılanan dönüt kalitesi ($U=122.00$; $p>.05$) gerekse de alt boyutlar olan *geliştirme* ($U=132.00$; $p>.05$), *anlaşılabilirlik* ($U=145.50$; $p>.05$) ve *teşvik etme* ($U=122.00$; $p>.05$) boyutlarında daha yüksek algı düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Bununla birlikte bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar değildir (Tablo 1).

Tablo 1. Ödev-1 için Algılanan Dönüt Kalitesi ve Alt Boyutlarının İncelenmesine İlişkin Mann

Whitney U Testi Sonuçlarının Dağılımı

Değişken	Grup	\bar{X}	Ss	Ort. Sıra	U	p
Geliştirme	Deney	4.65	.36	22.05	132.00	.154
	Kontrol	4.38	.59	16.95		
Anlaşılabilirlik	Deney	4.64	.39	21.34	145.50	.301
	Kontrol	4.36	.79	17.66		
Teşvik Etme	Deney	4.79	.24	22.58	122.00	.079
	Kontrol	4.42	.87	16.42		
Algılanan Dönüt Kalitesi	Deney	4.68	.30	22.50	123.50	.095
	Kontrol	4.39	.67	16.50		

Ödev-2 için gruplar arasında karşılaştırma yapıldığında deney grubunun *geliştirme* boyutunda daha yüksek algıya sahip oldukları ancak bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($U=116.50$; $p>.05$) görülmektedir. Öte yandan *anlaşılabilirlik* ($U=112.00$; $p<.05$) ve *teşvik etme* boyutlarında ($U=86.00$; $p<.05$) ve ölçeğin genelinden alınan puan ($U=100.50$; $p<.05$) açısından deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın olduğu göze çarpmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Ödev-2 için Algılanan Dönüt Kalitesi ve Alt Boyutlarının İncelenmesine İlişkin Mann

Whitney U Testi Sonuçlarının Dağılımı

Değişken	Grup	\bar{X}	Ss	Ort. Sıra	U	p
Geliştirme	Deney	4.73	.31	22.87	116.50	.058
	Kontrol	4.45	.50	16.13		
Anlaşılabilirlik	Deney	4.75	.27	23.11	112.00	.042
	Kontrol	4.45	.48	15.89		
Teşvik Etme	Deney	4.87	.20	24.47	86.00	.004
	Kontrol	4.49	.49	14.53		
Algılanan Dönüt Kalitesi	Deney	4.78	.23	23.71	100.50	.019
	Kontrol	4.46	.44	15.29		

Ödev-3 için ulaşılan sonuçlar incelendiğinde deney grubunun ölçeğin tümü ($U=87.50$; $p<.05$) ve alt boyutları olan *geliştirme* ($U=98.50$; $p<.05$), *anlaşılabilirlik* ($U=88.00$; $p<.05$) ve *teşvik etme* ($U=108.00$; $p<.05$) konularında kontrol grubuna göre istatistiksel olarak daha yüksek düzeyde algıya sahip olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Ödev-3 için Algılanan Dönüt Kalitesi ve Alt Boyutlarının İncelenmesine İlişkin Mann

Whitney U Testi Sonuçlarının Dağılımı

Değişken	Grup	\bar{X}	Ss	Ort. Sıra	U	p
Geliştirme	Deney	4.80	.25	23.82	98.50	.014
	Kontrol	4.39	.59	15.18		
Anlaşılabilirlik	Deney	4.71	.31	24.37	88.00	.006
	Kontrol	4.35	.45	14.63		
Teşvik Etme	Deney	4.82	.25	23.32	108.00	.027
	Kontrol	4.47	.63	15.68		
Algılanan Dönüt Kalitesi	Deney	4.78	.25	24.39	87.50	.006
	Kontrol	4.39	.53	14.61		

Tablo 4. Tüm Ödevler için Algılanan Dönüt Kalitesi ve Alt Boyutlarının İncelenmesine İlişkin

Sonuçların Dağılımı

Değişken	Grup	\bar{X}	Ss	Ort. Sıra	U	t	p
Geliştirme	Deney	4.73	.27	23.61	102.50	-	.023
	Kontrol	4.40	.50	15.39			
*Anlaşılabilirlik	Deney	4.70	.21	-	-	-2.66	.012
	Kontrol	4.39	.47	-			
Teşvik Etme	Deney	4.82	.20	23.95	96.00	-	.013
	Kontrol	4.46	.60	15.05			
Algılanan Dönüt Kalitesi	Deney	4.75	.22	23.95	96.00	-	.014
	Kontrol	4.41	.50	15.05			

* Tablo 5’te verilen normallik testi sonuçları dikkate alınarak, anlaşılabilirlik boyutu için bağımsız örneklem t-testi, diğer boyutlar için Mann-Whitney U testi yapılmıştır.

Tablo 4’teki sonuçlara tüm ödevler için ölçülen algılanan dönüt kalitesi düzeylerinin ortalaması alınarak ulaşılmıştır. Böylelikle her bir ödev için ayrı sonuçların yanı sıra, tek bir özetleyici sonuca da yer verilerek video dönüt uygulamasının algılanan dönüt kalitesi üzerindeki etkisini daha genel bir bakış açısıyla değerlendirebilme fırsatı oluşmuştur. Buradan elde edilen bulgulara göre video dönüt uygulamasının algılanan dönüt kalitesi ve alt boyutlarının tamamı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu çıkarımı yapılabilmektedir ($p<.05$).

Video Dönüt Uygulamasına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi

Bu bölümde video dönüt uygulamasına yönelik öğrenci görüşlerinin içerik analizi sonucu ortaya çıkan nitel bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular ayrıca nicel bulguları desteklemek ve güçlendirmek amacıyla da kullanılmıştır. 15 öğrenciyle gerçekleştirilen görüşmenin analizi sonucunda “video dönütlerin avantajları”, “video dönütlerin dezavantajları”, “video dönütlerin gelecekte kullanımı” ve “video dönüt uygulamasına yönelik öneriler” olarak dört tema ortaya çıkmıştır. İlerleyen bölümde bu temalar ve temaların altında yer alan kodlar ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Video dönütlerin avantajları

Bu bölümde video dönütlerin metin dönütlere göre sahip oldukları avantajlara yer verilmiştir. Bu temanın altında 8 adet koda ulaşılmıştır. Bununla ilgili ayrıntılar Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Video Dönütlerin Avantajları Teması ve Ulaşılan Kodların Dağılımı

Kodlar	n
Anlaşılır Olması	13
Ayrıntılı Olması	12
Duyuşsal Etkileşimi Sağlaması	12
Revizyon Yapma Motivasyonu Sağlaması	11
Kalıcı Öğrenme Sağlaması	10
Revizyon Yapma Sürecini Kolaylaştırması	7
Gerçekçi İletişim Olanığı Sunması	6
Merak Uyandırması	5

Video dönütlerin metin dönütlere göre avantajlarından birisi anlaşılabilirlik ile ilgilidir. Görüşmeye katılan öğrencilerin büyük bir kısmı video dönütlerin daha anlaşılır olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin bir bölümü video dönütlerin metin dönütlere kıyasla daha anlaşılır olmasını, videonun hem yazı hem de ses unsurunu birlikte barındırması ve daha fazla duyuya hitap etmesiyle ilişkilendirmişlerdir. Buna ek olarak, ses tonu, jest ve mimik gibi unsurlar video dönütlerde olup metin dönütlere yansıtılmayan unsurlardır. Öğrenciler bu gibi unsurların da dönütlerin anlaşılır olmasına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler ise yüz yüze iletişim ve karşısındakiyle konuşma gibi durumların videoda daha güçlü bir şekilde kendisini gösterdiğini ve bu gibi unsurların dönütlerin anlaşılabilirliğe katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bu konuyla ilgili öğrenci görüşlerinin bir kısmı aşağıdaki şekildedir:

K02: “Dediğim gibi sizi dinlerken aynı zamanda okuyordum. İki duyumuza hitap ettiği için daha anlaşılır oluyordu tabi. Hani hem okuyorum hem de dinliyorum. Farklı duyu organlarıma hitap ediyor.”

K08: “Hem ses tonu, mimikler ve yüz ifadeleri anlamayı daha net hale getiriyor.”

Video dönütlerin metin dönütlere göre sahip olduğu avantajlardan bir başkası ise dönütlerin ayrıntılı olması ile ilgilidir. Öğrencilerin bir bölümü video dönütlerde ekranında yanında yazılan metin biçimindeki dönütlere ek olarak o dönütler ile ilgili sesli açıklamaların yapılmasının, dönütleri daha ayrıntılı kıldığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler ayrıca yazılı dönütleri içermesi, sesli açıklamalara olanak tanınması ve dönüt verenin jest ve mimiklerini sunması nedeniyle video dönütlerin daha zengin bir bağlama sahip olduğunu ve bunun da

dönütleri ayrıntılı hale getirdiğini belirtmiştir. Bu konuyla ilgili öğrenci görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

K01: “Orada yazılanlar artı onunla ilgili sesli açıklamalar da yapılıyor ya, bu bence daha ayrıntı sağlıyor.”

K08: “Bir de metinde de aynı şeyler yazıyordu belki ama sözlü olarak duymak daha dediğim gibi hani yüz ifadenizi falan da gördüğüm için. Daha geniş ölçekli oluyor bence.”

Öğrencilerin büyük bir bölümü dönüt veren ile dönüt arasındaki duyuşsal boyuttaki etkileşim konusunda video formatındaki dönütlerin metin formatındaki dönütlere göre daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu kapsamda bazı öğrenciler duyguların iletimi konusunu video dönütlerin daha iyi desteklediğini vurgulamışlardır. Ayrıca bazı öğrenciler video dönüt uygulamasında daha samimi bir iletişim ortamı olduğunu altını çizmişlerdir. Duyuşsal etkileşimin sağlanması hususuyla ilgili olarak bazı öğrenciler ise ödevlerde harcadığı emeklerinin gözetilmesi, kendi işlerine değer verilmesi, kendilerini özel hissettirmesi, ödevlerinin gerçekten incelenmesi ve öğreticinin de kendilerine yönelik bir emek sarf etmesi konularında video dönütlerin metin dönütlere kıyasla daha destekleyici olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuya ilişkin bazı öğrenci görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K13: “Avantajları bir kere görüntülü olması başlı başına bir avantaj bence. Çünkü sizin duygularınızı orada alabiliyoruz.”

K03: “Ben de uğraşıyorum. Hocanın da böyle bir uğraşı var. Bu beni mutlu ediyor. Yani öğrenciye özel hissettiriyor. Metinde de hissederim ama videoda daha çok.”

Öğrenci görüşmeleri sonunda ortaya çıkan, video dönütlerin metin dönütlere göre sahip olduğu diğer bir avantaj dönütleri etkili bir biçimde kullanarak revizyon yapma konusundaki motivasyonu sağlamasıdır. Öğrenciler video ile dönüt aldıklarında revizyon süreçlerini daha motive, istekli ve eğlenceli bir biçimde geçirdiklerini bildirmişlerdir. Bazı öğrenciler metin dönütlerden farklı olarak video dönütlerin barındırdığı ses tonu, jest ve mimik gibi unsurların kendilerini revizyon sürecinde motive ettiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bir bölümü ise öğreticinin video dönüt hazırlaması ve bu nedenle kendilerine bir emek sarf ettiğini düşünmeleri, onların da bu emeğe yanıt vermek istemelerini beraberinde getirdiğini belirtmişlerdir. Buna ek olarak, öğrenciler ödevlerinde kendileri hakkında yapılan olumlu yorumların kendilerini motive ettiğini ve bunun video dönütlerde daha yoğun bir

biçimde yaşandığını belirtmişlerdir. Bu konuya yönelik bazı öğrenci görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K07: “Video daha etkiliydi. Jest ve mimiklerinizi görmemiz, tavsiyeler vererek anlatmanız zaten bizi teşvik eden bir olaydı. Motivasyon da bu yüzden artıyordu yani bu koşullar sağlandığı için. Bu yüzden video formatı daha etkiliydi.”

K15: “Olumlu ifadeler daha belirgin ve etkiliydi videoda.”

Video dönütlerin metin dönütlere kıyasla başka bir avantajı ise öğrenmenin kalıcılığı boyutuyla ilişkili olarak ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin büyük bir kısmı video dönütlerin ödev konularıyla ilgili öğrenmelerini daha sağlam ve kalıcı hale getirdiğini vurgulamışlardır. Bunu da videonun metine göre ek olarak sahip olduğu görsel ve işitsel unsurların varlığına dayandırmışlardır. Bu konudaki bazı görüşler şu şekildedir:

K07: “Kalıcılığına katkı sağlıyor evet. Sonuçta insan 5 duyu organıyla daha çok öğreniyor ve özellikle video formatındaki ödevleri yaparken daha aklımda kaldı. Yani hem izledim hem de dinledim. Hatta birkaç kere daha izledim.”

K09: “Metine göre kıyaslarsam. Sadece göz ile görmüyorsun. Aynı zamanda ses de olduğu için daha fazla yani. Şunu şunu şöyle yap diye hem duyuyorsunuz hem de görüyorsunuz. Hem de dikkati de topluyor.”

Öğrencilerin revizyon yapmalarını kolaylaştırması da video dönütlerin sahip olduğu bir diğer avantaj olarak belirtilmiştir. Özellikle videonun sahip olduğu ses unsurunun öğrencilerin bir taraftan dinleyip diğer taraftan revizyon yapma olanağı tanıdığı ve daha kolay bir şekilde ve daha kısa bir sürede revizyon yapmayı sağladığı ifade edilmiştir. Bu duruma yönelik bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

K07: “Dediğim gibi ben sizi dinleyerek aslında direk düzeltmeye başladığım videolar oldu. Daha hızlandırıcı bir etki yaratmış olabilir bu konuda.”

K08: “Metinde düzeltirken açıp açıp bakıyorum. Ama videoda bir yandan dinleyip bir yandan da oraları işaretleyip yapabiliyordum. İkisinin de düzeltmesi daha kısa oluyordu ama dediğim gibi videoda aynı anda ilerleme şeyim olabiliyordu düzeltme konusunda.”

Öğrenci görüşmelerinde video dönütlerin daha gerçekçi bir iletişim ortamı sunduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Öğrenciler video ile dönüt aldıklarında dönüt veren ile sanki aynı ortamda yüz yüze bir biçimde iletişime girme hissini yaşadıklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin öğrenci görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K03: “Yani sizi dinlerken sanki evde değil de sınıfta sizi dinliyormuş gibi bir ambiyans oluyor. Onu fark ettim.”

K07: “Video dönüt formatı daha iyiydi. Çünkü hani bana şu hissi uyandırdı. Hocadan yüz yüze bir dönüt alıyormuş hissi uyandırdı.”

Öğrenciler ayrıca video ile dönüt aldıklarında dönütün içeriğini ve öğreticinin kendileri hakkında neler söyleyip nasıl tepkilerde bulunacağını daha fazla merak ettiklerini ifade etmişlerdir. Bununla ilgili örnek bir görüş aşağıdaki şekildedir:

K09: “Merak ediyorum ya. Acaba ne çekmiş, yani video daha bir merak uyandırıyor. Video daha böyle bir dikkat çekici.”

Video dönütlerin dezavantajları

Bu bölümde video dönütlerin metin dönütlere kıyasla sahip olduğu dezavantajlara yönelik öğrenci görüşlerine değinilmiştir. Bu temanın altında 4 adet koda ulaşılmıştır. Bununla ilgili ayrıntılar Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. *Video Dönütlerin Dezavantajları Teması ve Ulaşılan Kodların Dağılımı*

Kodlar	n
Revizyon Yapma Sürecini Zorlaştırması	5
Ekrandaki Dönütlerin Okunamaması	2
Erişilebilirlik Sorunları	2

Öğrenci görüşmelerinde video dönütlerin revizyon yapma sürecini kolaylaştırdığını düşünen öğrenciler olduğu gibi bu süreci zorlaştırdığını düşünen öğrenciler de mevcuttur. Bu kapsamda öğrencilerin bir kısmı revizyonun metin dönütler ile daha kolay bir biçimde yapılabildiğini ifade etmişlerdir. Bununla ilgili bazı öğrenci görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K02: “Metin dönütte o yoruma tıkladığımda aynı zamanda eklemeler de yapabiliyordum. Aynı zamanda görüyorum ona göre düzenleme yapıyorum. Bu benim için daha kolaydı açıkçası.”

K06: “Ya şimdi metinde okuyordum hemen yazıyordum. Bir de metinde direk dosyayı aldığım için üzerine yapıyordum. Öbüründe yeni dosya açacağım, video kenarda duracak. Onu durduruyorum tekrar başa alıyorum falan derken biraz uzuyordu.”

Video dönütlerde yaşanan bir sorun ise ekranın sağ kısmında yer alan yazılı dönütlerin font büyüklüğü açısından küçük olması ve dolayısıyla kolay bir biçimde okunamamasıdır. Bununla ilgili olarak bir öğrencinin görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir:

K11: “Videodaki metinler okunmuyordu. Görünmüyordu yani net bir şekilde göremiyordum. Yeterince büyük değildi.”

Video dönütlerde erişilebilirlik ile ilgili sorun yaşanan öğrenciler de olmuştur. Bu kapsamda bir öğrenci videoların telefonda açılmadığını ve bilgisayar başında açıp izlemek gerektiğini belirtmiştir. Başka bir öğrenci ise kaldığı öğrenci yurdundaki internet sıkıntısı sebebiyle videonun indirilmesi konusundaki bir sorunu dile getirmiştir. Buna ilişkin öğrenci görüşleri ise şu şekildedir:

K13: “Metinlere göre dezavantajı mesela videoyu telefonda çalıştıramıyorduk. İlla bilgisayar üzerinde olması lazım. Benim en azından bilgisayardan bakmam gerekiyordu. Öyle bir dezavantajı oldu bana.”

K01: “Dosya boyutu olsun, indirilebilirliği olsun, bu tür dezavantajları var diyebiliriz. Ben devlet yurdunda kalıyorum, oranın internetinde biraz sıkıntı oluyor. İndirme dışında bir dezavantajı yok.”

Bazı öğrenciler ise video dönütlerin metin dönütlere kıyasla herhangi bir dezavantajının bulunmadığını ve bu konuda bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

Video dönütlerin gelecekte kullanımı

Bu bölümde video dönütlerin gelecekte kullanımına yönelik öğrenci görüşlerine değinilmiştir. Bu temanın altında 6 adet koda ulaşılmıştır. Bununla ilgili ayrıntılar Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Video Dönütlerin Gelecekte Kullanımı Teması ile İlgili Ulaşılan Kodların Dağılımı

Kodlar	n
Dönüt Almada Video Formatının Tercih Edilmesi	10
Dönüt Almada Video Formatı Tercihinin Duruma Göre Değişmesi	4
Dönüt Almada Metin Formatının Tercih Edilmesi	1
Dönüt Vermede Video Formatının Tercih Edilmesi	9
Dönüt Vermede Video Formatı Tercihinin Duruma Göre Değişmesi	5
Dönüt Vermede Metin Formatının Tercih Edilmesi	1

Öğrencilerin büyük bölümü gelecekteki derslerinde dönüt süreçlerinde video formatı ile dönüt almayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler bu tercihlerinde video dönütlerin daha katkı verici ve eğlenceli olmalarını öne sürmüşlerdir. Bazı öğrenciler ise videoların daha ziyade duyuşsal anlamdaki katkılarından dolayı ve revizyon yapmaya daha çok motive etmesinden dolayı gelecekte video dönüt almayı istediklerini belirtmişlerdir. Bunun hakkındaki bazı öğrenci görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir:

K09: “Video. Çünkü ödevimize karşı bir emek verildiğin, sarf edildiğini anlamak için. Yani video ile senin ödevine değer verildiğini düşünüyorum.”

K15: “Videoyu tercih ederim. Çünkü o daha ayrıntılı daha teşvik edici. Ve ödev yapmaya revizyon yapmaya daha motive ediyor beni.”

Görüşmedeki bazı öğrenciler gelecekteki dönüt formatı tercihlerinin birtakım durumlara göre değişebileceğini bildirmişlerdir. Bu tercihte özellikle erişilebilirlik, ödevlerin kapsamı ve ödevlerden yararlanmayı isteme konularının belirleyici olduğu görülmüştür. Genel itibariyle öğrenciler daha kapsamlı ödevler için video, daha az kapsamlı ödevler için metin formatındaki dönütleri tercih edebileceklerini ifade etmişlerdir. Buna ek olarak ödevlerden daha fazla yararlanmayı istediklerinde de video dönüt almayı tercih ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu hususlarla ilgili bazı öğrenci görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K10: “Sanırım videoyu tercih ederim ama benim için bariz fark yok. Hani uçurumlar yaratmadı. Ama yine video metne göre daha önde kalıyor. Hani mesela daha düşük düzey ödevler için metin daha büyük görevler için video almak isterim.”

K12: “Eğer o dersten en etkili ve verimli şekilde yararlanmak istiyorsam, sadece ödevi yapmak için yapmıyorsam videoyu almak isterim. Ama hemen ödevimi yapmak istiyorsam metin almayı tercih ederim.”

Görüşmeye katılan öğrencilerden biri gelecekte metin formatı almayı tercih ettiğini ifade etmiştir. Bunun nedeni olarak da metin dönüt üzerinden revizyon yapmayı daha kolay bulmasını göstermiştir. Bu konu hakkında öğrencinin öne sürdüğü görüş şu şekildedir:

K05: “Metin herhalde. O daha kolayıma geliyor zaman açısından.”

Öğrencilerin büyük bir kısmı gelecekte öğretici konumunda olduklarında öğrencilerine video ile dönüt vermeyi tercih edebileceklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu konudaki tercihlerinde video dönüt uygulamasıyla ilgili kendi yaşadıkları olumlu

deneyimlerin ve video dönütlerin motive edici yönünün rol oynadığı tespit edilmiştir. Bu konu hakkındaki bazı öğrenci görüşleri aşağıdaki şekildedir:

K11: “Videoyu ön planda tutarım. Çünkü daha samimi bir ortam sağlıyor. Onlar için emek harcadığımı daha net görüyorlar. Ona göre de daha çok çaba sarf ederler.”

K08: “Onların da motivasyonunu arttırmak amaçlı. Ayrıca benim de hoşuma gideceğini düşünüyorum video ile dönüt vermenin. Bence keyifli ve eğlenceli oluyordur. Denemek isterim yani.”

Görüşmeye katılan öğrencilerin bir bölümü gelecekte öğrencilerine dönüt verirken videoyu kullanma tercihlerinin duruma göre değişebileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda, hedef kitlenin özellikleri, erişilebilirlik ve iş yükü durumlarının belirleyici olduğu saptanmıştır. Buna yönelik öğrenci görüşleri şöyledir:

K10: “Gerekliyse eğer tercih ederim. Hani belki bir süre onların dönütlere tepkilerini ölçerim. Hani metin dönütlerde etkili olamıyorsam, o zaman ikinci bir yol olarak bunu denemek isterim. Ama etkisi olacaksa bir eğitimciyim ve videoyu tercih ederim.”

K12: “Ederim eğer kısa dönütler olacaksa. Çünkü video çekmek falan benim için uzun bir süreçmiş gibi geliyor. Ederim ama isteyene vermek isterim. Herkese zorunlu video dönüt vereceğim ve bunu inceleyin demem. İsteyen yazıyla alsın.”

Bir öğrenci gelecekte öğretici olduğunda öğrencilere dönüt vermek için metin formatını tercih edeceğini belirtmiştir. Buna ilişkin görüşü ise şu şekildedir:

K05: “Metini tercih ederim.”

Video dönüt uygulamasına yönelik öneriler

Bu bölümde video dönüt uygulamasının iyileştirilmesine yönelik öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Bu temanın altında 2 adet koda ulaşılmıştır. Bununla ilgili ayrıntılar Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Video Dönüt Uygulamasına Yönelik Öneriler Teması ile İlgili Ulaşılan Kodların

Dağılımı

Kodlar	n
Video Ekran Özelliklerine Yönelik Öneriler	6
Videonun Sunuş Biçimine Yönelik Öneriler	3

Bazı öğrenciler videonun sağında yer alan yazılı dönütlerin font küçüklüğünü dile getirip bunların biraz daha büyütülmesi ve böylelikle okunabilirliğin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bir öğrenci ise ekranın sol alt köşesinde yer alan öğretici görüntüsüyle ilgili önerilerini belirtmiştir. Bu kapsamda öğreticinin ekran görüntüsünün biraz daha büyütülebileceği konusunda bir öneri getirilmiştir.

K06: “Videonun kenarındaki yazılar okunmuyor tam. Onlar biraz büyütülebilir.”

K12: “Sadece kamera boyutunu biraz büyütebilirsiniz.”

Bazı öğrenciler video dönüt uygulamasının iyileştirilmesine yönelik verdikleri önerilerde videoların sunuş biçimine değinmişlerdir. Bu noktada videoların etkileşimli video halinde sunulması ve eş zamanlı bir biçimde sunulması önerileri getirilmiştir. Buna ilişkin görüşler şu şekildedir:

K01: “Yani aslında bazı şeyler yapılabilir ama çok zaman alabilir. Mesela videolar daha etkileşimli hale getirilebilir.”

K05: “Belki etkileşimli video gibi olsa daha iyi olurdu.”

Sonuç ve Tartışma

Dönüt süreçlerinde öğrenenlerin algıladıkları dönütlerin kalitesi sürecin işlevselliği açısından önem taşımaktadır. Bu kalite algısının artırılmasında ise son yıllarda video teknolojilerinden yararlanılmaktadır. Video dönüt uygulamalarının algılanan dönüt kalitesi ile ilişkisini, alanyazında başlıca dönüt kalite göstergeleri olarak kabul edilen anlaşılabilirlik, revizyona destek sağlama ve dönüt alan-veren arasındaki duyuşsal etkileşim boyutları altında ortaya koymanın mümkün olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada video tabanlı dönüt uygulamalarının öğrencilerin algıladıkları dönüt kalitesine etkisi incelenmiştir. Bu amaca yönelik olarak karma yöntem ile gerçekleştirilen çalışmada bir ölçek yardımıyla nicel veriler ve yarı yapılandırılmış öğrenci görüşmeleriyle de nitel veriler toplanmıştır. Algılanan dönüt kalitesi bağlamında toplanan nicel ve nitel verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgular ise tartışma sürecinde birbirleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkilendirmenin çalışma bulgularının tartışılması noktasında önemli bir bilgi kaynağını oluşturduğu düşünülmektedir.

Alanyazında dönüt kalitesinin göstergelerinden birisi anlaşılabilirlik olarak kabul edilmektedir (Shute, 2008). Bu doğrultuda bu çalışmada algılanan dönüt kalitesi ölçeğinin “anlaşılabilirlik” boyutu ele alınmıştır. Çalışma bulgularına göre video tabanlı dönütlerin metin tabanlı dönütlere göre dönüt anlaşılabilirliği konusunda anlamlı bir biçimde daha etkili olduğu

tespit edilmiştir. Bu sonuç çalışmanın nitel bulgularıyla da desteklenmektedir. Yapılan görüşmelerde öğrenciler video dönütlerin ses tonu, jest ve mimik gibi unsurları içerdiğini, çoklu ortam desteği sağladığını ve yüz yüze gerçekçi iletişim hissi verdiğini belirtmişlerdir. Tüm bunlar ise dönüt anlaşılabilirliğine katkı sağlamaktadır. Videoda kullanılan günlük konuşma dili yazı diline göre daha basit bir yapıya sahiptir (Sindoni, 2014). Bu yüzden, daha çok nüans içeren ve öğrencilerin her gün kullandığı ve yakından aşina olduğu konuşma diline sahip olan video dönütün anlaşılabilirliği daha iyi sağladığı söylenebilmektedir. Bu bağlamda, bireylerin resmi bir dilden ziyade resmi olmayan konuşma dili ile aktarılanları daha rahat anladığı ifade edilmektedir (Mayer, Fennell, Farmer ve Campbell, 2004). Buna ek olarak, ses tonu ve sözcüklerin tonlanması dönütte aktarılmak istenen anlamın daha net hale getirilmesini sağlamış olabilmektedir. (Jones ve diğerleri, 2012). Ayrıca, video dönüt yazılı dönüt yorumlarına ek olarak bunlara ilişkin sözel açıklamaları ve bu açıklamaları yapan kişinin görüntüsünü de içermektedir. Bu durum ise dönütlerin anlaşılmama veya yanlış anlaşılma riskini azaltmaktadır (Silva, 2012). Bunların yanı sıra, Daft ve Lengel'in (1986) ortaya koyduğu Medya Zenginlik Kuramı'nda (Media Richness Theory) medya zenginliği ile belirsizlik ve iki anlamlılık arasında negatif bir ilişkinin olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda iletişim sürecinde daha zengin medyaları kullanmak belirsiz olmayan ve anlaşılır bir iletişimin sağlanmasını olanaklı kılmaktadır. Dolayısıyla Medya Zenginlik Kuramı çerçevesinde düşünüldüğünde, videonun metne göre daha zengin medya unsurları içermesi, dönütlerin daha rahat bir biçimde anlaşılmasını beraberinde getirmektedir. Bunlara ek olarak alanyazında gerçekleştirilen çalışmalar da video dönütlerin metin dönütlere kıyasla daha açık ve anlaşılmasının kolay olduğunu ortaya koymaktadır (Ali, 2016; West ve Turner, 2016).

Dönüt kalitesi göstergelerinden bir diğeri ise dönütün öğrenme görevini geliştirmeye ve revize etmeye olanak tanınmasıdır (Sluijtmans ve diğerleri, 2002). Bununla ilgili olarak bu çalışmada algılanan dönüt kalitesi ölçeğinin “geliştirme” boyutu ele alınmıştır. Çalışma sonucunda video dönütlerin metin dönütlere kıyasla geliştirmeye daha fazla katkı sağladığı saptanmıştır. Nitel bulgular da bu sonucu destekler niteliktedir. Öğrenciler video dönütlerin daha fazla ayrıntı içerdiği, revizyon sürecini daha eğlenceli hale getirdiği, revizyon yapma motivasyonunu yükselttiği ve revizyon yapma sürecini kolay hale getirdiği konularında görüşlerini bildirmişlerdir. Bu unsurlar ise öğrenme görevlerinin geliştirilmesi konusuna katkı sağlamaktadır. Alanyazına bakıldığında da bu sonuca paralel sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Denton, 2014; Grigoryan, 2017). Bunun yanı sıra, video dönütlerin anlaşılabilirliği daha iyi desteklemesi de bu tür bir sonucun ortaya çıkmasında rol oynamış

olabilir. Nitekim dönütün geliştirme ve revizyon açısından etkili olması için öncelikle o dönütün anlaşılır olması gerekmektedir. Buna ek olarak, video dönütler ile ilgili olarak alanyazında belirtilen olumlu özelliklerden birisi dönüt içeriğinin metin tabanlı dönütlere oranla daha fazla ayrıntı içermesidir (Oskoz, 2016). Nitekim video dönütlerde ekranda yazılı verilen dönütlerin yanı sıra bu dönütler hakkında öğreticinin sözel olarak ifade ettiği ek açıklamaları bulunmaktadır. Bu da dönütleri daha ayrıntılı hale getirmekte ve revizyonun için gerekli olduğunun farkına daha iyi varılmasını sağlamaktadır (Denton, 2014). Ayrıntılı olarak aktarılan dönütler öğrenme görevini revize etme konusunda daha etkili ve işe yarar hale dönüşmektedir. Yapılan çalışmalarda da öğrenenlerin ayrıntılı dönütleri daha fazla tercih ettikleri ve revizyon sürecinde bu tür dönütleri daha etkili kullandıkları saptanmıştır (Demiraslan-Çevik, Haşlaman ve Çelik, 2015).

Dönüt alan-veren arasındaki duyuşsal etkileşim de bir dönütün kaliteli algılanması üzerinde önemli bir paya sahiptir (Anson, 2015; Carless, 2013). Bu çalışmada duyuşsal etkileşim ile ilgili olarak algılanan dönüt kalitesi ölçeğinin “teşvik etme” boyutu ele alınmıştır. Bu boyut alanyazında duyuşsal etkileşim ile ilgili belirtilen hususları içermektedir. Çalışmanın sonunda video dönüt alan öğrencilerin metin dönüt alan öğrencilere göre duyuşsal etkileşim bakımından anlamlı bir biçimde daha yüksek algıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Çalışmanın nicel kısmındaki bu sonuç nitel bulgularda da kendisini göstermektedir. Öğrenciler dönüt alan ile dönüt veren arasında duyguların iletilmesi, öğrenen çabasına değer verilmesi, samimi iletişim ortamı sağlanması gibi duyuşsal anlamdaki hususlarda video tabanlı dönütlerin daha etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Nitekim söz konusu duyuşsal eylemlerin gerçekleştirilmesi görsel ve işitsel öğeleri bir arada bulunduran videoda daha kolay ve mümkün olmaktadır. Ayrıca bu eylemler videoda öğrenciler tarafından daha net ve belirgin biçimde algılanabilmektedir. Alanyazındaki çeşitli çalışmalarda da buna benzer bulgulara erişilmiştir. Bu bağlamda video formatındaki dönütlerin duyguyu iletme, daha yakın ve samimi bir iletişim sağlama, kişiyle yüz yüze görüşüyormuş hissi verme ve değer verilme hissini yaşatma gibi konularda metin formatındaki dönütlere göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir (Borup, West ve Graham, 2012; Elola ve Oskoz, 2016; Orlando, 2016). Buna ek olarak, bazı öğrenciler dönütü video formatında aldıklarında öğreticilerin kendileri için daha fazla emek harcadığı ve çalışmalarını daha fazla önemseydiği hissine kapıldıklarını bildirmişlerdir (Anson, 2015; Turner ve West, 2013).

Video dönütlerin avantajlarının yanı sıra, nitel görüşmelerde elde edilen bulgular arasında video dönütlerin dezavantajlarına da değinilmiştir. Bazı öğrenciler video ile dönüt

aldıklarında revizyon sürecinin zorlaştığını ifade etmiştir. Bu sonuca benzer sonuçlara çeşitli alanyazın çalışmalarında da rastlanmaktadır (Crook ve diğerleri, 2012; Henderson ve Phillips, 2015). Bu noktada öğrencilerin hem video dosyasını hem de kelime işlemci programını bir arada çalıştırması gerekliliği rol oynamaktadır. Bazı öğrenciler ise video ekranında dönüt açıklamalarının küçük fontlarda yazıldığı için okunamadığı sorununa dikkat çekmiştir. Bu yüzden videoların ekran özelliklerine dikkat edilmesi önem taşımaktadır.

Video dönütlerin gelecekte kullanımına ilişkin olarak ise öğrencilerin çok büyük bir bölümünün olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Bu sonuç alanyazındaki diğer çalışmaların sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir (Mathieson, 2012; West ve Turner, 2016). Öğrenciler eğlenceli, motive edici ve duyuşsal anlamda katkı sağlayıcı oldukları için gelecekte video dönüt almayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu tercihlerinde öğrenme görevlerinin türü ve zorluğu gibi etmenlerin belirleyici olduklarını öne sürmüşlerdir. Bu bağlamda daha basit düzeydeki görevler için metin tabanlı dönütü de tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca video dönüt uygulaması süresince yaşadıkları olumlu deneyimler sebebiyle gelecekte öğretici konumunda olduklarında video ile dönüt vermeyi tercih edebileceklerini ifade etmişlerdir.

Özet olarak, çalışmada ulaşılan nicel ve nitel bulgular ışığında video dönütlerin algılanan dönüt kalitesi ve alt boyutları üzerinde metin dönütlere göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Alanyazında da benzer sonuçlar yer almaktadır. Bununla birlikte, söz konusu çalışmaların çoğunlukla kısa bir video dönüt uygulaması içeren ve öğrenci görüşlerine dayanan çalışmalar olduğu göze çarpmaktadır. Öte yandan, bu çalışmada video dönüt uygulamasının etkililiği hem nicel hem de nitel olarak incelenmiş ve daha uzun bir video dönüt uygulaması yürütülmüştür. Böylelikle, video dönütlerin algılanan dönüt kalitesi bağlamındaki etkisi daha net bir biçimde ortaya konmuştur. Ayrıca, video dönütlerin yabancı dil eğitimi dışındaki bir alanda da etkili olduğu bu çalışma ile görülebilmektedir.

Uygulama ve Araştırmaya Yönelik Öneriler

Gerek çalışmanın nicel ve nitel bulguları, gerekse de alanyazın bulguları video dönütlerin metin dönütlere kıyasla algılanan dönüt kalitesi ve alt bileşenleri üzerinde daha etkili olduğunu göstermektedir. Dönüt kalite algısı öğrencilerin dönütlerden etkili biçimde yararlanmaları noktasında önemli bir belirleyicidir. Öğrenciler aldıkları dönütlere karşı yüksek bir algı düzeyine sahip olduklarında dönütlerden etkili olarak yararlanma eğilimi göstermektedir. Bu nedenle öğrencilerin algılanan dönüt kalitesi düzeyini yukarıya çekmeye

yardımcı olan video dönüt uygulamalarının öğretim süreçlerine entegre edilmesi önerilmektedir.

Daha kaliteli dönüt algısı sağlamanın yanı sıra, video dönüt uygulamasının dönüt süreçlerine getirmiş olduğu farklı katkılar da bulunmaktadır. Öncelikle, öğrenciler video formatındaki dönütlerde hem yazılı hem de sesli açıklamalara erişmekte ve görsel ipuçlara sahip olmaktadır. Bu durum yüz yüze ortamlarda alınan dönütler için de geçerlidir. Bununla birlikte, yüz yüze ortamda alınan dönüt oturumu sona erdikten sonra öğrenciler eğer not almadıkları takdirde öğretmenlerin dönüt ile ilgili açıklamaları unutma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bununla birlikte, video dönüt uygulamasında bu tür bir sorun yaşanmaktadır. Nitekim öğrenciler videoyu istedikleri kez tekrar izleyebilmekte ve anlamadıkları yerlere tekrar dönebilmektedir (Crook ve diğerleri, 2012). Ayrıca bazı öğrenciler yüz yüze ortamda öğreticilerden dönüt alma konusunda çekince yaşayabilmekte ve öğrenme görevi üzerinde öğreticiyle yüz yüze konuşma ve tartışma konusunda gergin olabilmektedir (Moore ve Filling, 2012). Video dönütte bu tür bir durum gerçekleşmemektedir zira öğrenciler video sayesinde hem sanki yüz yüze bir ortamda dönüt alma hissini yaşayabilmekte hem de bu süreci evden sürdürebilmektedir. Bu bağlamda, dönüt süreçlerinin tasarlanmasında video dönüt uygulaması barındırdığı söz konusu avantajlar nedeniyle etkili bir alternatif yöntem olarak kendisini göstermektedir.

Çalışma sonuçlarından da görüleceği üzere video dönütlerin öğrenci-öğretici etkileşimine yönelik duyuşsal katkıları bulunmaktadır. Alanyazında da dönütlerin aslında sadece öğrenen eksikliklerini gidermeye yönelik bir araç olmadığı, ayrıca öğrenci ve öğretici arasındaki etkileşimi ve duyuşsal desteği de güçlendiren bir araç olduğu ifade edilmektedir (Killingback, Ahmed ve Williams, 2019). Dolayısıyla buradan hareketle, video dönüt uygulamasının uzaktan eğitim süreçlerine kaynaştırılması da önerilmesi gereken bir durum haline gelmiştir. Zira etkileşim ve duyuşsal destek uzaktan eğitim ortamlarında öğrenciler tarafından daha fazla gereksinim duyulan unsurlardır. Bu bağlamda, Thomas, West ve Borup (2017) içerdiği medya zenginliği sayesinde video dönütlerin metin dönütlere kıyasla öğretimsel buradalığı daha iyi desteklediğini tespit etmiştir. Benzer çıkarımlara sahip farklı alanyazın çalışmaları da bulunmaktadır (Hung, 2016; Karaoğlan-Yılmaz ve Yılmaz, 2020). Dolayısıyla uzaktan eğitim için önemli görülmekte olan öğretimsel buradalık algısının (Garrison, Anderson ve Archer, 2000) güçlendirilmesi ve etkileşimsel uzaklık algısının (Moore ve Kearsley, 2011) azaltılması için video dönüt uygulamaları işe koşulabilecek etkili bir uygulama olarak ortaya çıkmaktadır.

Çalışmanın birtakım sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu sınırlılıklardan birisi örneklem büyüklüğüyle ilgilidir. Deneysel çalışmalarda katılımcı sayısının fazla olması istendik bir durumdur. Dolayısıyla, benzer bir çalışmanın daha geniş bir örneklem ile tekrarlanması önerilmektedir. Diğer bir sınırlılık ise dönüt vermek için sadece yazılı ödevlerin kullanılmış olmasıdır. Bu nedenle, dönütlerin kullanıldığı farklı öğrenme görevleri üzerinde de video dönütün etkisi araştırılabilir. Buna ek olarak, bu çalışmada yürütülen video dönüt uygulaması yüz yüze bir eğitim bağlamında gerçekleştirilmiştir. Dönütler çevrimiçi öğrenme süreçlerinin de önemli bir parçasıdır. Dolayısıyla video dönütlerin algılanan dönüt kalitesi üzerinde etkisinin çevrimiçi öğrenme süreçlerinde de araştırılması önemli görülmektedir.

Etik Kurul İzin Belgesi: Bu araştırma, *Hacettepe Üniversitesi Etik komisyonunun* 05/11/2019 tarihli 35853172-300 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Kaynakça

- Anson, I. G. (2015). Assessment feedback using screen capture technology in political science. *Journal of Political Science Education, 11*(4), 375-390.
- Anson, C. M., Dannels, D. P., Laboy, J. I., & Carneiro, L. (2016). Students' perceptions of oral screencast responses to their writing: Exploring digitally mediated identities. *Journal of Business and Technical Communication, 30*(3), 378-411.
- Bloxham, S., & Boyd, P. (2007). *Developing Effective Assessment in Higher Education: A Practical Guide: A Practical Guide*. McGraw-Hill Education (UK).
- Bonnel, W. (2008). Improving feedback to students in online courses. *Nursing Education Perspectives, 29*(5), 290-294.
- Borup, J., West, R. E., & Graham, C. R. (2012). Improving online social presence through asynchronous video. *The Internet and Higher Education, 15*(3), 195-203.
- Borup, J., West, R. E., Thomas, R., & Graham, C. R. (2014). Examining the impact of video feedback on instructor social presence in blended courses. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning, 15*(3), 232-256.
- Boud, D., & Molloy, E. (2013). Rethinking models of feedback for learning: the challenge of design. *Assessment & Evaluation in Higher Education, 38*(6), 698-712.
- Carless, D. (2013). Trust and its role in facilitating dialogic feedback. In D. Boud & L. Molloy (Eds.), *Feedback in higher and professional education* (pp. 90–103). London: Routledge.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2017). *Designing and conducting mixed methods research*. Sage Publications.
- Crook, A., Mauchline, A., Maw, S., Lawson, C., Drinkwater, R., Lundqvist, K., et al. (2012). The use of video technology for providing feedback to students: Can it enhance the feedback experience for staff and students? *Computers & Education, 58*(1), 386-396.
- Demiraslan-Çevik, Y., Haşlaman, T., & Çelik, S. (2015). The effect of peer assessment on problem solving skills of prospective teachers supported by online learning activities. *Studies in Educational Evaluation, 44*, 23-35.
- Denton, D. W. (2014). Using screen capture feedback to improve academic performance. *TechTrends, 58*(6), 51-56.
- Elola, I., & Oskoz, A. (2016). Supporting second language writing using multimodal feedback. *Foreign Language Annals, 49*(1), 58-74.

- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2009). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. (2000). Critical inquiry in a text-based environment. *The Internet and Higher Education*, 2(2-3), 87-105.
- Grigoryan, A. (2017). Audiovisual commentary as a way to reduce transactional distance and increase teaching presence in online writing instruction: Student perceptions and preferences. *Journal of Response to Writing*, 3(1), 83-128.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-112.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge.
- Henderson, M., & Phillips, M. (2015). Video-based feedback on student assessment: scarily personal. *Australasian Journal of Educational Technology*, 31(1), 51-66.
- Hung, S. T. A. (2016). Enhancing feedback provision through multimodal video technology. *Computers & Education*, 98, 90-101.
- Jones, N., Georghiades, P., & Gunson, J. (2012). Student feedback via screen capture digital video: Stimulating student's modified action. *Higher Education*, 64(5), 593-607.
- Kang, S. H., McDermott, K. B., & Roediger III, H. L. (2007). Test format and corrective feedback modify the effect of testing on long-term retention. *European Journal of Cognitive Psychology*, 19(4-5), 528-558.
- Karaoğlan-Yılmaz, F. G., & Yılmaz, R. (2020). The impact of feedback form on transactional distance and critical thinking skills in online discussions. *Innovations in Education and Teaching International*, 57(1), 119-130.
- Kerr, W., & McLaughlin, P. (2008). The benefit of screen recorded summaries in feedback for work submitted electronically. In F. Khandia (Ed.), *Proceedings of the 12th CAA International Computer Assisted Assessment Conference* (pp. 153-168).
- Killingback, C., Ahmed, O., & Williams, J. (2019). 'It was all in your voice'-Tertiary student perceptions of alternative feedback modes (audio, video, podcast, and screencast): A qualitative literature review. *Nurse Education Today*, 72, 32-39.
- Lamey, A. (2015). Video feedback in philosophy. *Metaphilosophy*, 46(5), 691-702.

- Lunt, T., & Curran, J. (2010). 'Are you listening please?' The advantages of electronic audio feedback compared to written feedback. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 35(7), 759-769.
- Mahoney, P., Macfarlane, S., & Ajjawi, R. (2019). A qualitative synthesis of video feedback in higher education. *Teaching in Higher Education*, 24(2), 157-179.
- Mathisen, P. (2012). Video feedback in higher education—A contribution to improving the quality of written feedback. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 7(2), 97-113.
- Mayer, R. E., Fennell, S., Farmer, L., & Campbell, J. (2004). A personalization effect in multimedia learning: Students learn better when words are in conversational style rather than formal style. *Journal of Educational Psychology*, 96(2), 389-395.
- Mayhew, E. (2017). Playback feedback: the impact of screen-captured video feedback on student satisfaction, learning and attainment. *European Political Science*, 16, 179-192.
- Moore, N. S., & Filling, M. L. (2012). iFeedback: Using video technology for improving student writing. *Journal of College Literacy & Learning*, 38, 3-14.
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning*. Boston, MA: Cengage Learning.
- Mutch, A. (2003). Exploring the practice of feedback to students. *Active Learning in Higher Education*, 4(1), 24-38.
- Narciss, S., & Huth, K. (2006). Fostering achievement and motivation with bug-related tutoring feedback in a computer-based training for written subtraction. *Learning and Instruction*, 16(4), 310-322.
- Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*, 31(2), 199-218.
- Nicol, D. (2010). From monologue to dialogue: improving written feedback processes in mass higher education. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 35(5), 501-517.
- Orlando, J. (2016). A comparison of text, voice, and screencasting feedback to online students. *American Journal of Distance Education*, 30(3), 156-166.
- Race, P. (2001). *Using Feedback to help students to learn*. York: The Higher Education Academy.
- Rowe, A. (2011). The personal dimension in teaching: why students value feedback. *International Journal of Educational Management*, 25(4), 343-360.

- Shute, V. J. (2008). Focus on formative feedback. *Review of Educational Research*, 78(1), 153-189.
- Silva, M. L. (2012). Camtasia in the classroom: Student attitudes and preferences for video commentary or Microsoft Word comments during the revision process. *Computers and Composition*, 29(1), 1-22.
- Sindoni, M. G. (2014). *Spoken and written discourse in online interactions: A multimodal approach*. New York, NY: Routledge.
- Sluijsmans, D. M., Brand-Gruwel, S., & van Merriënboer, J. J. (2002). Peer assessment training in teacher education: Effects on performance and perceptions. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 27(5), 443-454.
- Şat, M. (2017). Development and validation of formative feedback perceptions scale in project courses for undergraduate students. *Journal of Education and Future*, 12, 117-135.
- Thomas, R. A., West, R. E., & Borup, J. (2017). An analysis of instructor social presence in online text and asynchronous video feedback comments. *The Internet and Higher Education*, 33, 61-73.
- Turner, W., & West, J. (2013). Assessment for " Digital First Language" Speakers: Online Video Assessment and Feedback in Higher Education. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 25(3), 288-296.
- van der Kleij, F. M. (2019). Comparison of teacher and student perceptions of formative assessment feedback practices and association with individual student characteristics. *Teaching and Teacher Education*, 85, 175-189.
- Vasilyeva, E., Pechenizkiy, M., & De Bra, P. (2008). Adaptation of elaborated feedback in e-learning. In *International Conference on Adaptive Hypermedia and Adaptive Web-Based Systems* (pp. 235-244). Springer, Berlin, Heidelberg.
- West, J., & Turner, W. (2016). Enhancing the assessment experience: improving student perceptions, engagement and understanding using online video feedback. *Innovations in Education and Teaching International*, 53(4), 400-410.